

Riigikogu liikme staatuse seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Seaduse eesmärk ja sissejuhatus

Eelnõu eesmärgiks on muuta Riigikogu liikmetele ametipalga maksmist, sidudes parlamenditöös osalemise töötasu ja hüvitiste maksmisega.

Seoses riigi keerulise rahandusliku olukorraga on jõustunud ning jõustumas mitmed maksutõusud, mis avaldavad olulist negatiivset mõju Eesti inimeste ja ettevõtete igapäevasele toimetulekule, mistõttu kannab eelnõu ka ühiskonna suurema sidususe eesmärki. Riigikogu liikmete töötasu ja hüvitised seatakse osaliselt sõltuvusse nende osalemisega täiskogu ning komisjonide istungitel.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist. Esimene paragrahv sätestab Riigikogu liikme staatuse seaduse muudatused; teine paragrahv sätestab seaduse jõustumise.

Eelnõu paragrahviga 1 muudetakse Riigikogu liikme staatuse seadust.

Punktis 1 täiendatakse Riigikogu liikme staatuse seaduse §-i 29. Kehtiva sõnastuse kohaselt määrab Riigikogu liikme ametipalga Kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seadus, kus on muuhulgas sätestatud ka ametipalga iga-aastane indekseerimine ning Riigikogu volitus muuta järgmise, mitte toimiva koosseisu ametipalka.

Arvestades, et Statistikaameti andmetel oli 2024. aasta teises kvartalis Eesti keskmine brutokuupalk näiteks Valgamaal 1509 eurot¹, ületab Riigikogu liikmete töötasu seda mitmekordselt. Riigikogu liikmete töötasule lisanduvad ka kuluhüvitised, mis hetkel kehtiva määra kohaselt on kuni 30% ametipalgast. Parlamendiliikmete palkade indekseerimise ning kuluhüvitistega seonduv on olnud pidevalt avalikkuse teravdatud tähelepanu all ning kahjuks on pidevalt esinenud ka kuluhüvitiste väärkasutamise juhtumeid.

Seoses riigi keerulise rahandusliku olukorraga on jõustunud ning jõustumas mitmed maksutõusud, mis avaldavad olulist negatiivset mõju Eesti inimeste ja ettevõtete igapäevasele toimetulekule. Kuivõrd maksutõusudega toimetulek nõuab solidaarsust ja panust kõigilt ühiskonnagruppidelt, on õiglustunde ning ühiskonna suurema sidususe tagamiseks vajalik muuta ka Riigikogu liikmete töötasu ja kuluhüvitiste arvestamise korda. Kehtiva seaduse raames ei sõltu Riigikogu liikme töötasu vähimalgi määral sellest, kas komisjonide ning täiskogu töös osaletakse, sõna võetakse või hääletatakse. Teoreetiliselt on koguni võimalik olukord, kus parlamendiliige ei osale üldse parlamendi töös, kuid puudub alus tema töötasu vähendamiseks või peatamiseks.

Riigikogu esimees on sõnastanud oma eesmärgiks jõuda kuluhüvitiste vähendamises parlamendi fraktsioonidega kokkuleppele, kuid seni pole antud teemal mingitki edasiminekut. Nii teevad eelnõu algatajad ettepaneku siduda Riigikogu liikmetele ametipalga maksmine parlamendi täiskogu ja komisjonide istungitel osalemisega. Antud muudatus leevendaks ka

¹ <https://www.stat.ee/et/uudised/keskmine-palk-oli-teises-kvartalis-2007-eurot>

kuluhüvitistega seonduvaid küsimusi, sest ettepaneku kohaselt ei arvestata kuluhüvitisi enam ametipalga määra kohaselt, vaid reaalselt väljamakstava tasu põhjal.

Tegemist ei ole Euroopa õigusruumis pretsedendi loomisega, sarnaseid võimalusi parlamendiliikmete töötasu vähendamiseks on mitmete Euroopa Liidu liikmesriikide seadusandluses. 11 Euroopa Liidu liikmesriigi parlamendil on võimalus vähendada parlamendiliikme töötasu täiskogu ja/või komisjoni istungitelt puudumise tõttu, 5 riigi parlamendil on võimalus vähendada parlamendiliikme erinevat liiki hüvitisi mõjuva põhjuseta istungilt puudumise tõttu; täiendavalt võib 1 riigi (Austria) parlamendis üle 30 päeva põhjuseta puudumise korral parlamendiliige kaotada oma koha.

Parlamendiliikmete töötasu määrade vähendamisel lähtutakse erinevast praktikast ning osaluste määradest, kuid läbiva põhimõttena on sõnastatud, et hääletustelt puudumise arv ei tohi olla liialt kõrge. Samas leidub riike (Soome), kus seadusandlik raam lubab küll parlamendiliikme tasu vähendada, kuid teadaolevalt pole neid meetmeid kordagi kasutatud.

Eelnõu sõnastuse kohaselt arvestatakse edaspidi Riigikogu liikmele palga maksmisel tema osalemist täiskogu ning komisjonide töös. Kui Riigikogu liige osaleb vähemalt 85% täiskogu ja komisjonide istungitest, mille liige ta on, makstakse talle 100% palgast. Kui liige osaleb vähem kui 85% istungitest, vähendatakse talle makstavat ametipalka 15%; kui osalemine langeb alla 70% või 50%, vähendatakse tema palka vastavalt 30% või 50%. Töös osalemise arvestuse aluseks on täiskogu ja komisjonide hääletuste protokollid, välja arvatud põhjendatud puudumised, mis sätestatakse Riigikogu juhatuse kehtestatud korras.

Kuivõrd põhjendatud puudumised välistavad töötasu vähendamise, on vajalik eelnõu jõustumisel vastava korra kehtestamine Riigikogu juhatuse poolt, mis reguleeriks puudumistest teatamise tähtsajad ning nende põhjendamise põhjalikkuse astme.

Punktis 2 täiendatakse paragrahvi 30, kus kehtiva sõnastuse kohaselt hüvitatakse Riigikogu liikmele kuludokumentide alusel tööga seotud kulutused kuni 30% ametipalgast. Eelnõu sõnastuse kohaselt seotakse kuluhüvitiste maksmine reaalselt välja makstud palgaga ehk parlamenditöös vähem osalenud Riigikogu liikmel pole õigust ka täies mahus kuluhüvitisele.

3. Eelnõu terminoloogia

Eelnõuga ei võeta kasutusele uusi termineid.

4. Seaduse mõjud

Seadusmuudatus aitab kaasa õiglustunde suurenemisele ning ühiskonna suurema sidususe tagamisele riigi keerulises rahanduslikus olukorras, kus solidaarset panust oodatakse kõigilt elanikkonna gruppidele. Riigikogu liikmete töötasu ja kuluhüvitiste sidumine täiskogu ja komisjonide istungitel osalemisega mõjub positiivselt ka poliitilisele kultuurile.

Seadusmuudatusega ei kasva oluliselt Riigikogu kantselei töökoormus, kuna parlamendi töös osalemise üle peetakse arvestust juba praegu, teatavaid ressursse nõuab töötasude arvestamise süsteemi ümber seadistamine. Kuluhüvitiste arvestamise süsteem sisuliselt ei muutu, jälgida tuleb vaid parlamendiliikmetele reaalselt makstavat palka.

5. Seaduse rakendamisega seotud eeldatavad kulud

Täiendavaid kulusid riigieelarvele seaduse rakendamine kaasa ei too.

6. Seaduse koostööla Euroopa Liidu õigusega

Käesolev eelnõu ei ole vastuolus Euroopa Liidu õigusega.

7. Rakendusaktid

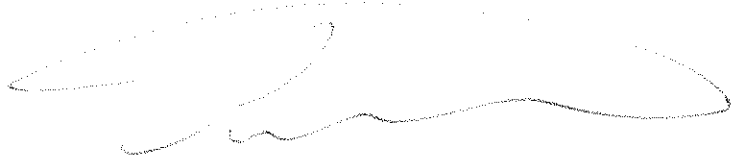
Seaduseelnõu ei vaja täiendavaid rakendusakte.

8. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub 2025. aasta 1. jaanuaril.

Algatab Eesti Keskerakonna fraktsioon

22. oktoober 2024

Lauri Laats

Eesti Keskerakonna fraktsiooni esimees